

Jaarverslag 2019

Schoolmaatschappelijk werk

SWV PO Zaanstreek

Mei 2020

Inhoud

Inleiding.....	2
1. Missie, visie en doelstellingen.....	3
1.1 Missie.....	3
1.2 Visie.....	3
1.3. Doelen 2019 en realisatie.....	3
2. Samenwerking en kwaliteit.....	5
2.1. Samenwerking.....	5
2.2. Kwaliteit.....	5
3. De hulverlening in 2019.....	7
3.1. Aantal nieuwe cliënten/dossiers.....	7
3.2. Nieuwe aanmeldingen: een nadere beschrijving.....	7
3.3. Afsluiting en duur trajecten.....	8
4. Doelen 2020.....	10
Bijlage	11

Inleiding

In het jaar 2019 heeft het schoolmaatschappelijk werk (SMW) ondersteuning geleverd voor de 64 schoollocaties voor primair onderwijs in de gemeenten Zaanstad en Wormerland/Oostzaan.

Dit werd bekostigd door zowel het samenwerkingsverband als bovengenoemde gemeenten.

Het SMW heeft een belangrijke rol in de ondersteuningsstructuur van de school en het werkt daarnaast nauw samen met de Jeugdteams van de gemeente. De doelstellingen en werkwijze van het schoolmaatschappelijk in de Zaanstreek zijn vastgelegd in het *Activiteitenplan SMW*.

Het SMW is een gespecialiseerde vorm van maatschappelijk werk met een eigen domein en doelstelling. Het domein is in ons geval de maatschappelijke context van basisschoolleerlingen, die hen kan belemmeren in hun ontwikkeling. Het doel is het oplossen, verlichten of hanteerbaar maken van psychosociale problemen, die de onderwijsontwikkeling van de leerling of de sociale participatie in het leerproces in de weg staan. Het doel is om het welbevinden en de competenties van leerlingen waar nodig zodanig te versterken, dat ze zich in de schoolse situatie kunnen blijven ontwikkelen. De meerwaarde van het SMW ten opzichte van de externe hulpverlening is dat zij zich als functie van het onderwijs kan manifesteren: het SMW is 'van de school' en is ingebed in de zorgstructuur van de school. Door als een integraal onderdeel van de school te functioneren, is de stap naar het SMW niet groot. De korte lijnen met de Jeugdteams en de kennis van de school maken snelle en adequate hulp bij problemen mogelijk.

Het schoolmaatschappelijk is een functie van het onderwijs en werkt in en vanuit de school. Een taak van het SMW is het wegnemen van directe zorgtaken bij de leraren en intern begeleiders. Het SMW is belangrijk in het ondersteunen en versterken van de functie van vroegsignalering van de school en biedt een verbinding tussen leerling, ouders en school.

In deze rapportage doet het samenwerkingsverband verslag van de inzet van de subsidies van het ministerie van OCW en de gemeenten over het jaar 2019. Tevens wordt er een toelichting gegeven op relevante ontwikkelingen en de hulpverlening van het SMW, met waar nodig een doorkijk naar de komende jaren.

1. Missie, visie en doelstellingen

1.1 Missie

In 2018 werd door de gemeente Zaanstad, het samenwerkingsverband en het SMW een activiteitenplan voor het SMW ontwikkeld en vastgesteld. Hieraan ontleen we het volgende missiestatement:

De missie van het SMW van het samenwerkingsverband PO Zaanstreek is alle kinderen een reëel maatschappelijk perspectief te bieden op een zo volwaardig mogelijk burgerschap.

Daarmee sluit het samenwerkingsverband naadloos aan bij de missie van de jeugdhulp in de gemeenten van de Zaanstreek.

1.2 Visie

1. Het als uitgangspunt nemen van het zelfstandigheid en de eigen verantwoordelijkheid van leerlingen (leeftijdsadequaat), ouders en scholen. Waar dit ontbreekt, zet het SMW zich in voor het herstellen- of het zoveel mogelijk bevorderen hiervan.
2. Het ondersteunen van de school bij het vroegtijdig signaleren en het duiden van signalen van ontwikkelingsproblemen bij leerlingen.
3. Het helpen oplossen van problemen rond het schoolgaan en van conflicten tussen ouders en school en het daarmee voorkomen van een onnodig beroep op het Jeugdteam.
4. Scholen en ouders stimuleren om, wanneer het nodig is, gebruik te maken van het Jeugdteam.
5. Een goede verbinding tot stand brengen tussen school en Jeugdteam.
Schoolmaatschappelijke werkers zetten zich samen met leraren, interne begeleiders en directeuren op de scholen in voor goede verbindingen met de verschillende Jeugdteams. Het motiveren van ouders voor het erbij halen van het Jeugdteam. Bij een casus zorgen dat de overdracht naar het Jeugdteam daadwerkelijk op gang komt. Zo nodig in overleg met de school en Jeugdteam treden als de voortgang van het hulpproces of de terugkoppeling daarvan naar school in gevaar komt.
6. De ondersteuning van de school waar nodig om een integrale benadering vanuit jeugdhulp en onderwijssteuning tot stand te brengen.
7. Aandacht hebben voor specifieke ontwikkeltaken in de samenwerking met school en Jeugdteams, bijvoorbeeld: de ondersteuning van SBO en SO, de ontwikkeltrajecten rond de thema's als vechtscheidingen, armoede, crisissituaties en 'ouder(s) in detentie'.

1.3. Doelen 2019 en realisatie

1.	Gebruik nemen van het registratiesysteem	Gerealiseerd. SMW maakt gebruik van een registratiesysteem.
2.	De Implementatie van de brugfunctionaris in een aantal scholen en de samenwerking met het SMW hierin borgen.	Hier is een start mee gemaakt. De Brugfunctionarissen zijn gestart en de samenwerking met SMW loopt. De functie en de samenwerking is nog in ontwikkeling.
3.	Onderwijs en Jeugdhulp scherp houden in het hanteren van de onderwijs-zorgarrangementen en de samenwerking.	Hier een vertaalslag in maken en continueren.
4.	Verdere verdieping en aanpak in de Multiproblem gezinnen.	Deels gerealiseerd. De SMW'ers van Agora hebben zich verdiept d.m.v. een training.
5.	Verdere verdieping en aanpak in de Oost-Europese bevolkingsgroep (migranten) in samenwerking met het netwerk.	Deels gerealiseerd. Er zijn bijeenkomsten geweest met verschillende medewerkers uit het netwerk. Er zal een kerngroep m.b.t. dit onderwerp opgezet worden. Verder geven de SMW'ers er eigen vorm aan.
6.	Aandachtsgebieden blijven: <ul style="list-style-type: none"> • Zaans project Echtscheiding • Kindermishandeling • Autisme • Vluchtelingen 	Wordt gecontinueerd.
7.	Meer inzetten op vroege signalering van mogelijke problemen door meer in te zoomen op de leerlingen en gezinnen in de onderbouw.	Het SMW participeert in het overleg Jonge Kind en heeft ook contact met de peuter-ib-ers.
8.	Verdieping in de (V)chtscheidingsproblematiek en aanbod creëren op de scholen t.b.v. kinderen en hun	Nog niet gerealiseerd, blijft in ontwikkeling.

	ouders. Dit in samenwerking met de gemeente Zaanstad.	
9.	Meer aandacht voor preventie, om grotere problemen te voorkomen. Meer richten op de onderbouw, op het jonge kind.	Lopend, wordt vervolgd. Het SMW participeert in het overleg Jonge Kind en heeft ook contact met de peuter-ib-ers.

2. Samenwerking en kwaliteit

2.2. Kwaliteit

Er vindt met regelmaat intervisie plaats tussen de schoolmaatschappelijk werkers, zodat de kwaliteit van de uitvoering verbeterd kan worden. Er is sprake van verschillende en aanvullende expertise bij de schoolmaatschappelijk werkers, wat betekent dat hun mogelijkheden groter zijn door samenwerking en leren van elkaar.

In 2019 is er een begin gemaakt met SMW-PO en VO bijeenkomsten met als doel: een goede overstap van het primair- naar het voortgezet onderwijs. Dit is van groot belang voor een succesvolle schoolcarrière van onze leerlingen. Een goede samenwerking/ overdracht tussen scholen, met ouders, is hierbij noodzakelijk. Vooral als er zorgen zijn en een leerling extra hulp en ondersteuning nodig heeft. Er valt veel winst te behalen uit een goede samenwerking. De bijeenkomsten van het SMW-PO en VO zullen in 2020 gecontinueerd worden.

De schoolmaatschappelijk werkers staan geregistreerd in het beroepsregister van Registerplein en of het SKJ. Ingeschreven staan bij een beroepsvereniging zorgt voor borging van kwaliteit en deskundigheid.

In het belang van de professionalisering zijn de schoolmaatschappelijk werkers begonnen met het opstellen van een protocol/handboek SMW. Het beschrijft het werk van de schoolmaatschappelijk werker vanuit de gemeenschappelijke kern en met de specifieke deskundigheden die zij hier aan koppelen. Hier wordt nog aan gewerkt maar is stevens aan veranderingen onderhevig. De Ontwikkeling Jeugdhulpstelsel binnen de gemeente Zaanstad heeft invloed op de positionering van het schoolmaatschappelijk werk.

Met het samenwerkingsverband is er een registratieformulier ontwikkeld. In 2019 is er een start gemaakt met het digitaliseren van de werkprocessen en de registratie. Vanaf september 2019 gebruiken de SMW'ers een registratiesysteem. Dit systeem is speciaal ontwikkeld voor de SMW'ers. Het doel van dit systeem is om meer zicht te krijgen op het werk van het schoolmaatschappelijk werk. Naast urenregistratie, geeft het registratiesysteem de SMW'ers beter zicht in de problematieken die spelen, de ondersteuning aan scholen en de geboden begeleiding binnen de verschillende casussen.

De schoolmaatschappelijk werkers zijn actief bij het expertisenetwerk (v)rechtscheiding Zaanstreek/Waterland, IKC ontwikkelingstrajecten en de werkgroep Task Force Kindermishandeling. De laatste genoemde werkgroep is geïnitieerd door de Gemeenten. Huiselijk geweld en Kindermishandeling stonden bij het SMW ook in 2019 weer boven aan de lijst van aandachtspunten. De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling vraagt om een integrale en vroegtijdige aanpak van de problemen en het SMW heeft in het kader van de Meldcode hierin een essentiële taak. Een goed voorbeeld daarvan is onderwijsteams te leren om signalen te herkennen die kunnen wijzen op huiselijk geweld en kindermishandeling. In eerste instantie zal de schoolmaatschappelijk werker in het PO het onderwijsteam ondersteunen bij de gespreksvoering met de ouders/verzorgers. Als dit niet haalbaar of mogelijk is, dan gaat schoolmaatschappelijk werker samen met de school het gesprek aan met de ouder(s)/verzorger(s). De kwaliteit van het beleid op de scholen omtrent dit onderwerp wordt zo verbeterd en staat steeds beter op de kaart.

Daarnaast volgen de schoolmaatschappelijk werkers herhalingscursussen op het gebied van Kindermishandeling en herhalingscursussen Aandachtfunctionaris Kindermishandeling.

SMW is op afroep aanwezig bij het IB netwerk, waar elke keer een ander thema centraal staat.

In 2019 hebben de schoolmaatschappelijk werkers van Stichting Agora workshops en studiedagen voor een aantal teams op scholen verzorgd. De workshops gaan over Kindermishandeling, Communiceren met ouders en Trauma Sensitief Werken. Ook in samenwerking met de GGD zijn er lessen Mediawijsheid gegeven aan verschillende groepen. De schoolmaatschappelijk werkers van Stichting Agora hebben daarnaast een cursus "Multiprobleem gezinnen" gevolgd. Één van de schoolmaatschappelijk werkers van Stichting Agora verdiept zich in Mindfulness door middel van het volgen van een opleiding en is lid van de Landelijke Vereniging voor Aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en Kindermisdeling. Beide schoolmaatschappelijk werkers nemen deel aan de jaarlijkse bijscholing. Daarnaast is een schoolmaatschappelijk werker van Stichting Agora geschoold als contactpersoon en neemt deel aan de intervisie bijeenkomsten.

In 2019 hadden de schoolmaatschappelijk werkers van Zaan Primair de verdiepingscursus voor SMW vanuit de beroepsvereniging willen volgen bij InHolland. InHolland heeft deze echter verplaatst naar een later tijdstip in 2020. Ook is er binnen Zaan Primair aandacht geweest voor pedagogisch begeleiderschap (3), begeleiden van intervisiegroepen/ reflectief leren (1), studieochtend Moeilijke Groepen (3), schoolgericht werken in de jeugdhulp (2), Lowan dag (1), lezing van onmacht naar kracht o.g.v. communicatie met ouders (1), prikkelverwerking en exc. functies (3).

3. De hulpverlening in 2019

Medio 2019 is er een nieuwe SMW'er gestart, ter vervanging van Maud van der Horst. Dit is Dorien Goedemondt. Zij heeft de lopende zaken van haar voorganger overgenomen en is in september 2019 goed ontvangen op de scholen. De verdeling van de scholen binnen het Zaan Primair team is mede door de komst van Dorien opnieuw bekeken (zie bijlage).

In 2019 heeft het SMW 64 scholen ondersteund, inclusief schoolafdelingen voor speciaal (basis)onderwijs. We voeren regelmatig overleg met hen en directie en sluiten aan bij besprekingen van ondersteuningsteams van scholen, al of niet met externe partijen.

In 3.1. een overzicht van het aantal nieuwe cliënten en de afsluiting van dossiers. Vervolgens komt in 3.2. de aard van de problematiek aan de orde. Naast het directe cliëntcontact met leerlingen en/of ouders voeren zij nog andere werkzaamheden uit in het kader van de ondersteuning aan de leerkrachten, intern begeleiders en directie. Tevens hebben de schoolmaatschappelijk werkers vele consultatiecontactmomenten. Die beslaan, naast de directe cliëntencontacten, ruim een derde van de werkzaamheden. Zie 3.3.

3.1. Aantal nieuwe cliënten/dossiers

Jaar	Aanmelding dossiers	Afsluiting dossiers
2019	329	202

3.2. Nieuwe aanmeldingen: een nadere beschrijving

In onderstaande tabel is de aard van de weergegeven. Hoewel dit overzicht met cijfers zeker inzicht geeft in de belangrijkste hulpvraag, houden we er rekening mee dat gedurende het hulpverleningstraject nieuwe of onderliggende hulpvragen aan de oppervlakte komen.

Problematiek	in %
Gedrag en opvoedingsproblematiek	50%
Lichamelijke en geestelijke gezondheidsklachten	10%
Gezinsproblematiek, scheiding, woon en financieel	30%
Sociaal netwerk	2%
Ingrijpende gebeurtenissen	8%
	100%

Toelichting: Het valt op dat de problematiek waar het gezinssysteem een rol speelt steeds groter wordt. Ook hangen deze vaak samen met gedrag/ opvoedingsproblematiek. De kinderen en gezinnen die een beroep doen op het SMW scoren met name op onderstaande problematieken;

- Problemen op verschillende gebieden binnen het gezin. Problematiek rondom de leerlingen wordt steeds complexer.
- Problemen op het gebied van echtscheidingen en (culturele) opvoedingsproblematiek.
- Vragen en problemen rondom het gebruik van sociale media onder jongeren, denk aan cyberpesten, maar ook risicogedrag in het plaatsen en verspreiden van media.
- De grote toestroom op de scholen van Bulgaarse gezinnen waarbij de ouderparticipatie en integratie moeizaam verloopt.
- Veel huisvesting en armoede problematiek.
- Opvallend is de slechte taalontwikkeling/ laaggeletterdheid, met name geconcentreerd op een aantal scholen binnen Zaandam.

Aard van de dienstverlening	In %
Oplossen van problemen van leerlingen rond het schoolgaan	15%
Ondersteunen van school bij verstoorde relaties	7%
Kortdurende psychosociale hulpverlening	30%
Ondersteuning signaleringsfunctie IB en leraar	15%
Toeleiding en verbinding vervolghulpverlening	27%
Procesbewaking	3%
Deskundigheidsbevordering/ kennisoverdracht	3%
	100%

3.3. Afsluiting en duur trajecten

De reden voor afsluiting is in de onderstaande tabel weergegeven:

Reden afsluitingen	Aantal dossiers 2019	In %
Doel behaald	86	43%
Opvolging externe hulpverlening	76	38%
Op initiatief ouders of in onderling overleg	15	7%

Anders	25	12%
<i>Totaal</i>	202	100%

Duur aanmelding-afsluiting	Aantal dossier 2019
Kort (0-3 maanden)	68
Middel (3-12 maanden)	108
Lang (> 12 maanden)	26
<i>Totaal</i>	202

Net als vorig jaar hebben we gezien dat de trajecten van het SMW langer worden dan in de voorgaande jaren. Dit komt met name door de wachtlijsten bij de Jeugdteams. Er is onvoldoende doorstroming. Het SMW biedt begeleiding in de periode tussen aanmelding en start hulpverlening in de gezinnen die het nodig hebben. Wanneer de externe hulpverlening niet direct kan worden opgestart biedt SMW intensieve begeleiding aan leerlingen die in de knel zitten. Het is vaak een overbrugging naar specialistische hulpverlening.

Indirecte werkzaamheden

De onderstaande werkzaamheden beslaan inmiddels 30 % van onze werkuitvoering. Deze werkzaamheden zijn niet direct klantgericht, maar dragen bij in de professionalisering van het SMW. Daarnaast ook steeds meer op het vlak van professionalisering en ondersteuning van de scholen en hun medewerkers zelf. Het verbeteren van de zorgstructuur van de scholen, de samenwerking in het werkveld en het eerdergenoemde op maat aanbieden aan de scholen.

Indirecte werkzaamheden in kaart:

- Consult/ ondersteuningsfunctie naar intern begeleider en leerkracht.
- Bijwonen van ondersteuningsteam intern of extern.
- Inloop, kennismakingen scholen en Jeugdteams.
- Deskundigheidsbevordering/ kennisoverdracht (studiedagen, bijeenkomsten en overleg met netwerkpartners).
- Indirecte tijd SMW (SMW-overleg, overleggen samenwerkingsverband/ gemeente, overleg Proeftuinen, overleg met de Kernteams, intervisie, intern overleg Dienstencentrum Dynamica XL e.d.).

4. Doelen 2020

1. Het registratiesysteem volledig implementeren en evalueren.
2. Een duidelijke positionering van het schoolmaatschappelijk werk in relatie tot het stedelijke Jeugdteam.
3. Versterken van de samenwerking schoolmaatschappelijk werk en brugfunctionarissen.
4. Het verder ontwikkelen van de samenwerking jonge kind waarin het schoolmaatschappelijk werk een belangrijke rol gaat spelen bij het signaleren van voorschoolse problematiek.
5. In een eerder stadium betrokken worden door scholen, c.q. SMW preventief inzetten.

Bijlage 1

Verdeling SMW over de scholen Zaan Primair en aangesloten scholen

Scholen	Niels Erkamp (14 scholen)	Martine Grijpink (13 scholen)	Dorien Goedemondt (15 scholen)
Ayundo			(team 1)
Delta, de			(team 1)
Dijk, de West		(team 2)	
Dijk, de Oost		(team 3)	
Dorpsakker			(team 1)
Eiland, het		(team 2)	
Et Buut		(team 3)	
Gouw, de		(team 5)	
Herman Gorter			(team 4)
Hannie Schaft			(team 2)
In 't Veld			(team 4)
Jagersplas		(team 3)	
Kernschool		(team 4)	
Kogerveld		(team 3)	
Komeet, de			(team 1)
Kroosduiker, de			(team 1)
Lindenboom, de		(team 2)	
Meander, de			(team 1)
Mei, de			(team 1)
Overhaal, de			(team 1)
Palet, de			(team 1)
Pionier, de			(team 1)
Spiegel, de		(team 5)	
Theo Thijssen			(team 1)
Voorzaan, Haven		(team 3)	
Voorzaan, Vissershof		(team 4)	
Watermolen,de			(team 2)
Zoeker, de		(team 2)	
Werf, de	(team 2)		
Noorderschool	(team OZ)		
Rietkraag	(team OZ)		
Kweekvijver	(team OZ)		
Harpoen	(team OZ)		
Weremere	(team OZ)		
Eendragt	(team OZ)		
Vrije school	(team 5)		
Eigen Wijs	(team ?)		
Wijdewormer	(team OZ)		
DXL Sportstraat			
DXL Tjotterlaan			
DXL Molenwerf			
DXL Nieuwendamstraat			

Het eerste nummer geeft alleen een chronologische telling aan van het aantal scholen per smw-er. Tussen haakjes staat het nummer van het jeugdteam dat betrokken is bij de school.

Verdeling SMW over de scholen van Agora en de Horizon

Stéphanie Laatst (11 scholen)	Annemarie Fligh (14 scholen)
Het Zaanplein (Willibrord en Saenparel) (team 4)	Korenaar (team OW)
Tamarinde (team 5)	Wij-land (team 6)
Kleurenpracht (team 5)	Evenaar (team 1)
Het Bakken (team 2)	Hoeksteen (team 1)
Westerkim (team 4)	Piramide (team 2)
Schatrijk (team 2)	Toermalijn (team 1)
Windroos (team 5)	Octant (team 6)
Vuurvogel (team 3)	Golfbreker (team 2)
De Horizon (team 5)	Koraal (team 6)
Paus Joannes (team 5)	Regenboog (team 6)
Rietvink (team 2)	Bijenkorf (team 6)
	Oceaan (team 6)
	Wormerwieken (team OW)
	Tijstroom (alle teams)